

Doplňující texty

Doporučení pro uplatnění CLIL

CLIL v dějepise

Uplatnění metody CLIL (Content and Language Integrated Learning) při výuce dějepisu.

Metoda CLIL (Content and Language Integrated Learning) patří k moderním metodám, které umožňují dosažení dvou cílů, a to cíle jazykového a odborného.

Dochází tak k propojení výuky cizího jazyka a nejazykového, odborného předmětu. Výhodou propojení jazyka a odborného předmětu je přirozené prostředí pro výuku, žáci jsou lépe motivováni. Učitel stanovuje, s čím chce žáky v odborném předmětu seznámit, zároveň však stanovuje, které jazykové struktury, slovní zásobu a gramatiku chce naučit.

V dějepise například může být obsahovým učivem 2. světová válka (žák má posoudit dopad na společnost, uvést příklady). Jazykovým cílem je pak práce se slovní zásobou (vyvozování obsahu slov dle kontextu, vyhledání významu neznámých klíčových slov). Z gramatického učiva se může jednat o srovnávání (stupňování přídavných jmen, používání minulých časů). Příkladem mohou být jednoduché otázky typu: „Jaké změny nastaly po válce?“ – „Jak se změnila mapa Evropy po válce?“

Zaměření by mělo odpovídat badatelsky orientované výuce, aby žáci mohli samostatně vyhledávat a zkoumat historické události a pracovat s historickými prameny i v cizím jazyce na základní úrovni. Učitel by měl působit jako průvodce, žáci by se měli aktivně podílet na vyučovacím procesu.

Metoda CLIL v kontextu výuky dějepisu předpokládá jazykovou úroveň žáků na 2. stupni ZŠ na dosažené úrovni A1 a směřující k dosažení A2 dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Vzhledem k tématům nelze vyloučit překročení těchto úrovní a možné zahrnutí pojmů, které tyto úrovně překračují.

Do všech aktivit by se měl promítat důraz na práci se slovní zásobou. Pro tyto činnosti je vhodné využívat následující strategie.

Vizualizace:

pro dějepis doporučujeme vizualizování psaných i poslecho- vých textů formou obrázků, fotografií, piktogramů, grafů, myš- lenkových map, časové osy.

Kooperace:

práce ve dvojicích, skupinách. Vzájemná pomoc žáků může být v dobře složené skupině velmi přínosná, žáci si mohou vypomáhat i vysvětlováním v mateřském jazyce.

Scaffolding:

tento pojem je možné přeložit jako „lešení“ nebo stavění lešení. Jedná se o způsob, kterým žáci mohou překonat jazykovou náročnost úlohy. Cílem využití scaffoldingu není předložit žákovi hotové řešení ani ho jenom motivovat, ale umožnit a usnadnit mu vlastní cestu k vyřešení zadaného úkolu, zvládnutí probíra- né látky.

Jak vypadá použití scaffoldingu v praxi? Učitel může přeformulo- vat otázku, použít neverbální komunikaci (mimika, gesta), nasta- vené počátky vět a odpovědí, rozdělení zadání do postupných kroků atd.

Činnostní učení:

žáci by měli mít možnost učivo si tzv. osahat, což v dějepise může mít podobu přiřazování slov na kartičkách k obrázkům nebo na časovou osu.

Při metodě CLIL se doporučuje opakovaně zařazovat stejné čin- nosti a každodenní rutinu (např. zahájení hodiny, pozdravy, zápis na tabuli, pokyny k práci či rozdělení do skupin).

Při zařazení metody CLIL v dějepise je velmi důležité dbát na vý- běr textů, které by měly být přehledné a srozumitelné. Lze využí- vat cizojazyčné materiály, které se liší od materiálů používaných v českém jazyce. V tomto případě doporučujeme adaptaci textů pro odpovídající jazykovou úroveň žáků. Obsah by však neměl být zjednodušen tak, aby unikla důležitá fakta a historické sou- vislosti. Doporučujeme zdůraznit v textech klíčová slova např. od- lišnou barvou zabarvením nebo tučně. Dále používat vysvětlivky u neznámých výrazů (lze volit mezi cizím jazykem dle potřeb). Dalším doporučením je využití ilustrací a obrázků.

Do lekcí navržených pro dějepis je možné integrovat cizí jazyk metodou CLIL různými formami metody CLIL (soft i hard), neza- nedbatelné jsou i jazykové sprchy.

Učitelé mohou k lekcím dohledat cizojazyčné materiály nebo pouze k zaměření lekce připravit klíčovou slovní zásobu.

Ve zdrojích jsou uvedeny vhodné materiály pro seznámení se s metodou CLIL i některé vybrané příklady již zpracovaných lek- cí, které lze dohledat na internetu. Tyto lekce mohou být použity jako inspirace.

Učitel při hodině s prvky metody CLIL:

- sleduje cíle hodiny (jazykový i odborný),
- dbá na vyvážené procvičování jednotlivých řečových dovedností (mluvení, čtení, psaní, poslech),
- vhodně zařazuje činnosti v českém jazyce a cizím jazyce,
- volí vhodné organizační formy výuky,
- má připraveno řešení obtížných situací (viz scaffolding),
- motivuje všechny žáky (zapojuje i pasivní žáky),
- nastavuje způsoby hodnocení.

Doporučení pro práci s pracovními listy:

Z navržených aktivit může učitel dějepisu (nejlépe v tandemu s učitelem cizího jazyka) čerpat inspiraci a vhodně je upravit pro svou výuku. Důležité je podpořit využití cizího jazyka v badatelské činnosti žáků. Návrhy aktivit jsou doprovázeny texty, které souvisejí s daným tématem.

Aktivita: Globalizace

(Blok 9, Lekce 38: Dějiny Evropské unie)

- žáci se učí pracovat s klíčovými slovy v cizím jazyce, formulují myšlenky a vyhledané poznatky. V části aktivit aktivně vyhledávají důležité události v dějinách EU.

Aktivita: Metropole a periferie

(Blok 6, Lekce 24: Válka ve Vietnamu)

- žáci se učí pracovat s fakty v cizím jazyce, stručně vyjádřit získané poznatky. Součástí aktivity je práce s mapou USA.

Aktivita: Člověk a příroda ve 20. století

(Blok 10, Lekce 45: Proměny tělesnosti ve 20. století)

- činnost žáků přímo navazuje na pracovní list v dějepise, žáci vyjadřují myšlenky v cizím jazyce a pracují s cizojazyčným textem.

DOPORUČENÉ ZDROJE

Metodické příručky.

- Obsahově a jazykově integrované vyučování na 2. stupni základních škol a nižším stupni víceletých gymnázií <http://clil.nidv.cz>
- Seznamte se s CLILEm <http://archiv-nuv.npi.cz/vystupy/seznamte-se-s-clilem.html>
- Cizí jazyky napříč předměty 2. st. ZŠ a odpovídajících ročníků víceletých G <http://clil.nuv.cz/>
- The European Framework for CLIL Teacher Education. Graz, Austria: European Centre for Modern Languages Marsh, D., Mehisto, P., Wolff, D., & Frigols-Martín, M. J. (2010). <https://www.english-efl.com/wp-content/uploads/pdf/CLIL-EN.pdf>

Aktivity a pracovní listy:

- CLIL - Druhá světová válka. Bitva o Británii <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/17947/clil-druha-svetova-valka.-bitva-o-britanii.html>
- CLIL: G. J. Caesar <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/18009/clil-g.-j.-caesar.html>
- The Cold War <https://www.onestopenglish.com/lessons/the-cold-war/500604.article>

CLIL - autorka
Jitka Maříková Tůmová

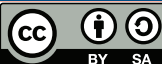
Všechny metodiky a pracovní listy jsou v elektronické podobě ke stažení na webových stránkách dejepisplus.npi.cz.

Národní pedagogický institut České republiky

www.npi.cz

Rok vydání 2022

npi | Národní pedagogický institut
České republiky

Dílo podléhá licenci Creative Commons
[CC BY SA 4.0–Uveďte_původ –Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)